

Zgodovina naših trgov in mest.

18. Turjak.

Da ugonobi še tega, je šel glavar grajske gospode na lov. Lovil ga je pet dni in pet noči. Ko ga je ukrotil, ga je šesti dan pripeljal pred grad. Neki starček je junaku prerokoval: »Tvoj rod bo močan; četudi ne bodo krotili turov, bodo vendar vsi junaki.« Prerokovanje se je izpolnilo. Kdo našteje imena vseh onih junakov tega rodu, ki so skozi grajska vrata hodili na boj, ko so Turki najhuje stiskali deželo. Na neštetih krvavih bojiščih so si pridobivali izredne časti in slave. Znamenita orožarna v okroglem stolpu, ki je sedaj precej prazna, je bila svojčas polna starega orožja in bojne oprave. V omarici od cipresovine je shranjena naglavna koža Herbartu VIII. Turjaškega in njegovega vojnega tovariša Friderika Višnjegorskega, ki sta padla v boju s Turki pri Budaškem ob Radanji 22. septembra l. 1575. Te dve koži so morali Turjaški za lep denar od turškega cesarja kupiti. Bosenski paša Ferhad je po bitki poslal Herbartovo glavo sultanu s poročilom, da »turški strah,« hrabri Herbart, ni več med živimi. Zviti paša je zamolčal, da ga je Herbartova smrt stala tisoče vojakov.

Poleg Herbartu se je med Turjačani posebno proslavil Andrej Turjaški, slavni zmagovalc nad Turki pod Siskom, na dan sv. Ahacija, 22. junija l. 1595. Andrej Turjaški je bil rojen na Šumberku, v turjaškem gradu med Radohovo vasjo in Zagradcem, v župniji Sela l. 1557. Po slavni zmagi pod Siskom je živel Andrej le malo časa. Na željo nadvojvode Ernesta se je preselil 24. septembra 1595. iz Karlovca v Zagreb kot glavni poveljnik Hrvaške, Slovenske in Primorske Krajine. To čast je le malo časa užival. Umrl je nenadoma že 8. oktobra l. 1595. Senjski glavar Jurij baron Lenkovič, katerega je bil Andrej Turjaški ob svojem odhodu iz Karlovca postavil za poveljnika karlovske posadke, je pisal 11. oktobra 1595 kranjskim deželnim stanovom: »Žalostna dolžnost me veže, sporočiti gospodom, da je Vsemogočni 8. tega meseca (oktobra) ob deseti uri zvečer visokorodnega gospoda Andreja Turjaškega, gospoda na Šumberku in generalnega obristlajntanta iz te solzne doline k sebi poklical.«

V hvaležen spomin na to slavno zmago se je vsako leto v cerkvi Matere božje na Malem Ločniku, ki je sedaj podružnica turjaške župnije, obhajala na dan sv. Ahacija zahvalna pobožnost. Zaradi velikanskega navala k tej slovesnosti so poznali ljudje sčasoma le sv. Ahacija v tej cerkvi. Cerkev na gori sv. Ahacija je bila zidana leta 1485. Zidal jo je stari oče Herbartu VIII., Pankracij Turjaški (1441—1496). Imel je trinajst otrok. Mogoče je vsled tega zidal tako prostorno cerkev, da je imela trinajst altarjev. (Valvasor VIII. 730.) Najstarejši njegov sin je bil Trojan († 1540), ki je zidal sedanji Turjaški grad.

Na Ahacijev dan je nosil mašnik plašč, ki je bil narejen iz Hasanovega plašča. Bil je narejen iz temnordeče svile. Vezenina je bila zlata in srebrna z rdečimi in modrimi cveticami.

Trojan Turjaški, ki je zidal sedanji Turjaški grad, je prestopil l. 1530. na Dunaju k luteranski veri. Skozi šestnajsto stoletje nahajamo Turjačane v Lutrovem taboru. Najstrašnejši privrženec nove vere je bil ravno slavni junak Herbart VIII. Od leta 1564. je nastavljal v Škocijanu luteranske predikante. Škocijansko župnijo so bili ustanovili Turjaški l. 1260. in s tem zadobili nad njo patronat. V gradu je sezidal luteransko kapelo, kjer so opravljali grajski predikantje ali škocijanski luteransko bogoslužje.

Med škocijanskimi predikanti je posebno sloveč Jurij Dalmatin (1585 do 1589). V Škocijanu je bival le malo; po največ se je držal v Ljubljani in Turjaku, kjer se je pečal s prevajanjem luteranskih knjig. Dalmatina so katoličani zelo preganjali. V Turjaku je našel varen kotichek. Med ljudstvom živi še nanj spomin, ki ga nazivlje »Jurij Kobila«, katerega so bili Škocijanci vrgli s prižnice. Jurij Kobila se je imenoval Jurij Jurešič, katerega je pripravila neka grajska gospa do tega, da je za plačilo in dar lepega konja odpadel. S prižnice Škocijanci niso vrgli nobenega protestanta, pač pa je škof Hren kot nadvojvodov pooblaščenec spodil iz škocijanske cerkve predikanta Ivana Znojliška (1598). Ko je pobiral na jesen v robarski okolici biro, mu Robarji, ki so spadali pod Škocijan, iste niso hoteli dati. Ko je poklical na pomoč uradnike s Turjaka, so morali bežati s predikantom vred. Iz maščevanja je Znojlišek zažgal cerkev v Krvavih pečeh.

UGANKE • SKRIVALICE IN DRUGO

1. Številčnica.

(Čampa Ivan, Bloke.)

- 1 2 3 4 5 vladar
 6 2 7 8 9 listnato drevo
 1 4 10 11 3 je v semenu
 6 4 10 8 1 električna iskra
 12 3 12 15 7 moško ime
 14 7 8 7 15 kar se poje
 14 16 15 16 17 se potrebuje v sili
 9 16 2 7 1 dan v tednu
 3 4 7 1 18 moško ime (po dom.)
 10 19 1 3 19 šolsko izpričevalo
 16 1 20 10 2 v čemer je slika
 14 16 9 16 1 majhna voda
 16 13 14 3 13 nezvestoba

Vstavi namesto številk črke; debelo označene črke ti povedo pregovor.

2. Zarja.

(Zdravko iz Spodnje Šiške.)

3. Uganka.

- 1 2 3 4 3 rastlina je zelena
 4 2 3 1 3 brez tega soba ni nobena.

Pazi! Rešitve in imena iz septemberske številke pridejo novembra.

Nove knjige.

Misijonski koledarček za mladino 1933, Klaverjev misijonski koledar 1933. Založili Družba sv. Petra Klaverja v Ljubljani. — Oba koledarja prinašata prav mične in ganljive spise iz življenja misijonarjev in domačinov črne zemlje — Afrike. Vmes je prav mnogo prisrčkanih slik.

Dr. Fran Jaklič: Puščavnik v osrčju Afrike. Pestro, bujno in zanimivo živ-

ljenje, polno teme in luči, borb in zmag, se razgrinja pred čitateljem, ko bere to knjigo. Poročnik je postal — misijonar v Afriki. Slike v knjigi vam dovolj jasno povedo življenje tega izrednega moža. Naročite knjigo na naslov: »Unio clerici«, Ljubljana.

Mladinska Matica JUU v Ljubljani je poslala svojim članom čedne knjižice: Kresnice, kjer popisujejo naši pesni-